

Wie ben je?

Je kent het wel, je staat op een feestje en ontmoet een onbekende. Wat doe je? vragen we dan aan elkaar bij een eerste ontmoeting- in plaats van wie ben je, waar liggen jouw wortels, wie is je familie? Waar is jouw leven door getekend? Wat vind je mooi? Soms wordt het een geanimeerd en fijn gesprek. Vaak echter zal het een gemiste kans zijn en kom je van die ander nooit te weten van die gedeelde passie of dat de wederzijdse ouders elkaar gekend hebben.

Wat we als werk doen is steeds belangrijker geworden. Tegenwoordig hebben we de vrijheid om van alles te worden en te proberen. Ons beroep ligt niet al vast bij onze geboorte. We staan steeds weer voor allerlei keuzes, we hebben het gevoel dat we onszelf moeten en kunnen verwezenlijken in en via ons werk.

In de tijd van Prediker werkte men om te eten en om te kunnen leven. Je maakte deel uit van een familie in een gemeenschap, volgde het ritme van de seizoenen en deed wat je nu eenmaal moest doen. Voor ons een ver verleden.

Als we Predikers tekst in deze tijd horen klinkt het cynisch en leeg. Wat heeft hard werken dan voor nut, vraagt Prediker zich af. Laten we, in de wetenschap dat alles zijn tijd heeft, naast al dat gezwoeg maar genieten. Vrolijk zijn en van het leven genieten, ons te goed doen aan eten en drinken....Maar waar is dan de kwaliteit of zin?....Voor mij is het niet genoeg; hier kan ik niet mee leven. En daarbij zit het leven voor de meesten niet zo eenvoudig in elkaar.

Predikers tekst nodigt uit tot bezinning in een tijd waar een heroriëntatie op het fenomeen werk voor velen aan de orde is. Of het werk van onze handen zinvol moet zijn en hoe we werk moeten plaatsen in de grotere context van ons leven hier op aarde.

De cultuurfilosoof, Alain de Botton, vraagt zich in zijn boek, Ode aan de Arbeid – of meer letterlijk vertaald- de geneugten en verdrieten van werk- af wat zinvol werk nu precies is. In zijn visie heeft het te maken met in hoeverre het werk het toelaat dat je andere mensen plezier brengt of hun lijden verlicht. En of je het effect van je werk op anderen kan benoemen. Of je je dus nog verbonden weet in je werk als mens met je medemens. Groot en meeslepend hoeft het van de Botton trouwens niet te zijn, de verbinding voelen van wat je doet met wie je bent als mens en als mens voor anderen kan op allerlei manieren en in allerlei beroepen.

Maar hier wringt voor mij meteen de schoen, voelen we ons nog mens in ons werk, hebben we nog de ruimte om deel uit te maken van wat de Eeuwige ons gegeven heeft, voelen we ons verbonden met elkaar in ons werk, kunnen we nog meewerken aan de schepping en iets menselijks tot stand te brengen?

Om succes te hebben in onze maatschappij moet je je loopbaan goed managen. Jezelf verwezenlijken in je carrière, het optimale uit jezelf halen, werk moet leuk en uitdagend zijn, je moet jezelf blijvend ontwikkelen, steeds weer presteren – als succesvol gezien worden en vooral niet te lang op één plek blijven zitten. Hoezeer je ook met jezelf bezig bent in dit proces, kun je, gek genoeg, de verbinding met jezelf en anderen verliezen aan en in je werk. Door de hoge lat en het monomane ritme is er nauwelijks tijd of energie meer over om mens te zijn en met anderen te leven. In het jezelf verwezenlijken kun je je wezenlijke zelf kwijtraken. Ver af gedreven van waar we vandaan komen; een gevoel van leegte en vervreemding kan het gevolg zijn. We zijn geworden wat we doen. Als dat dan wegvalt, blijft er weinig over.

De grote baas die nog nooit met zijn buurman heeft gesproken, de bankier die niet meer aan haar moeder kan uitleggen wat voor producten zij verkoopt, de bestuurder die door het leven gaat als degene die het net niet gemaakt heeft en de hard werkende accountant die pas heel laat in de avond, op weg naar huis, opmerkt hoe lekker het buiten ruikt.

Op onze werkplekken moet alles zo snel en efficiënt mogelijk gebeuren. De werkprocessen zijn geoptimaliseerd en alles wat wij doen is meetbaar. Protocollen, rapportages en targets vliegen ons om de oren. Dit kan ten koste gaan van onze vrijheid, ervaring, talenten, plezier, authenticiteit en creativiteit. Als teveel aspecten van het menselijke leven, van de schepping uit het werk verdwijnen, voel je vervreemding. Het gevoel van verbinding met wat je doet is dan zoek. Wie je bent kun je niet meer kwijt in je werk.

De advocaat die elke zes minuten van zijn tijd moet kunnen verantwoorden, De Ghanees die voor dag en dauw kantoren schoonmaakt en weg moet zijn voordat hij opgemerkt wordt, de mevrouw aan de lopende band in de koekjesfabriek die in het gestroomlijnde en hoogst efficiënte proces niet weet aan welk deel van het koekje ze uiteindelijk bijdraagt, de lerares die haar vertelkunsten niet meer in de lessen gebruikt omdat ze haar lesdoelen moet halen, de jeugdzorgwerker die meer moet rapporteren dan dat ze haar cliënten mag zien en de geestelijk verzorger die volgens het protocol niet te lang aan het bed van die oude meneer mag blijven zitten.

De verbinding tussen wat we doen en wie we zijn als mens en als mens voor anderen laat zich niet gemakkelijk verbreken. Als wat we doen te ver afdrijft van wie we zijn voelen we ons vervreemd van waar we eigenlijk vandaan komen.

Als mens zijn we ontvankelijk voor de ruimte die we oorspronkelijk van de Eeuwige kregen. En staan we open voor wat we nog allemaal creëren kunnen. Creëren buiten de targets en protocollen om. En daardoor succes soms in een ander daglicht te kunnen plaatsen. Als we anderen mogen laten genieten of hun lijden kunnen verlichten dan wordt wat wij doen weer onderdeel van wie wij zijn. Mens en medemens hier samen op aarde.

En kennen wij niet de Ware mens die ons in het leven voering in liefde en ons toonde hoe we mogen delen in het goddelijke geheim, door mens te worden voor, door en met anderen in alles wat wij doen. Jezus, viel samen met wat hij deed; hij was wat hij deed en hij deed wie hij was. Zijn werk is er voor altijd.

Wat wij doen kan onderdeel blijven van wie wij in wezen en oorspronkelijk zijn. We zouden niet alleen naast maar ook in ons gezwoeg van ons menszijn willen genieten. Van onze scheppende kracht als mens waarmee we anderen plezier mogen brengen of hun lijden mogen verlichten.

Samen mogen we werken, zingen, vechten, huilen, bidden, lachen en bewonderen. Niet zonder de Eeuwige, en zeker niet zonder elkaar!

Claartje Kruijff
Gelezen Prediker 3, 1-15